

MODEL DE PREZENTARE A FLUXURILOR DE NUMERAR DEZVOLTAT PRIN METODA DIRECT

Methodological
article

Keywords

Cash-flow
Financial statements
Financial management
Financial analysis

JEL classification

M21, G31

Abstract

The information supplied by the cash-flow statement represents an important basis in the decision-making process for all the stakeholders of the company. The utility of the cash-flow statements built through the direct method is superior to that of the cash-flow statements built through the indirect method, but the direct method is employed with a significantly lower frequency because of the difficulty in accessing the required accounting data. A study conducted over a sample of 50 companies from the Timis County concerning the methods employed for the construction of the cash-flow statement reflects a preference for the direct approach in forecasts, as in such situations the accounting data is easier to collect.

Still, in practice, the cash-flow statements developed through the direct method are often incomplete, which makes the explanation of the cash variation impossible. The current study proposes a cash-flow statement model developed through the direct method and tested through simulations within a software application specially conceived for this purpose.

Utilitatea tabloului de fluxuri de numerar

Post-factum, trezoreria de activ este reflectat în activul bilanțului contabil, astfel încât variația trezoreriei de activ (fluxul net de numerar) de la o perioadă la alta poate fi calculat cu ușurință. Explicații ale acestei variații prezintă un interes deosebit pentru stakeholderii întreprinderii, acestea impunându-se a fi oferite în cadrul tabloului de fluxuri de numerar.

Previzional, proiecția fluxurilor de numerar reprezintă o bază pentru estimarea trezoreriei de activ. Cunoașterea detaliată a fluxurilor de numerar previzionate prezintă un interes deosebit în evaluarea riscului de insolvență asociat întreprinderii și, în general, în evaluarea riscului de incapacitate de plată. Ca instrument în analiza bonității, tablourile previzionate ale fluxurilor de numerar reprezintă o bază pentru deciziile băncilor comerciale, furnizorilor de materii prime sau servicii, clienților, personalului. Deciziile fundamentate pe seama tablourilor previzionate ale fluxurilor de numerar ale întreprinderii pot viza acordarea unor credite de investiții sau de trezorerie, acordarea de credite comerciale, acordarea de avansuri pentru livrarea de produse, negocierea contractelor de muncă, etc.

În baza estimărilor privind numerarul disponibil, managementul întreprinderii poate lua decizii privind realizarea de investiții, intrarea pe noi piețe, angajarea de personal, sau dimpotrivă, lichidarea forțată a unor active imobilizate, abandonarea unor piețe sau produse, disponibilizări, etc. Gestiunea pe termen scurt a numerarului reprezintă întotdeauna o sarcină delicată a managementului, în contextul în care sporiri rapide ale volumului de activitate pot ascunde sub mirajul unor profituri ridicate valori imposibil de finanțat ale necesarului de fond de rulment.

Pentru acționarii curenți, proiecțiile cu privire la fluxurile de numerar se pot

afla la baza fundamentării politicii de dividende (Miculeac, 2012). Pentru potențialii investitori, aceste proiecții reprezintă o bază în evaluarea întreprinderii (Tabără, Rusu și Neag, 2010, Brîndescu-Olariu și Gligor, 2010), respectiv a unei acțiuni.

În perspectiva realizării de investiții (Berceanu, 2008), fluxul de numerar net operațional reprezintă principalul indicator de măsurare a performanțelor financiare estimate. Tablourile de fluxuri de numerar previzionate reprezintă o bază în fundamentarea deciziei de investire pentru managementul firmei, dar și pentru acționari (furnizori de capital propriu) sau instituții însărcinate cu administrarea de fonduri nerambursabile (furnizoare de subvenții pentru investiții).

Contabilitatea bazată pe angajamente face în multe situații dificilă construirea unor tablouri de fluxuri de numerar capabile să ofere nivelul necesar de relevanță.

În funcție de modul de reflectare a intrărilor și ieșirilor, teoria și practica contabilă recunosc două metode de construcție a tablourilor de fluxuri de numerar (Anghelache, Marinescu, Manole, Mitruț, 2011):

- metoda directă ;
- metoda indirectă .

Se estimează că, la nivel mondial, în aproximativ 95% din situații, tablourile de fluxuri de numerar sunt construite prin abordarea indirectă. Această abordare permite construcția unor forme de tablouri de fluxuri de numerar pornind de la documentele de sinteză specifice contabilității financiare (Pop și Pop, 2006), dar nu asigură aceeași claritate a informațiilor privind intrările și ieșirile de numerar în comparație cu abordarea directă.

În vederea evaluării frecvenței utilizării celor două metode la nivel local, a fost realizat un studiu asupra situațiilor financiare previzionate aferente unui eșantion de 50 de firme din județul Timiș.

Metoda directă a fost utilizată de c tre 35 de întreprinderi (70%) în construcția tablourilor de fluxuri de numerar, metoda indirectă reprezentând opțiunea celorlalte 15 întreprinderi (30%).

Toate situațiile financiare supuse analizei au reprezentat previziuni. Utilizarea metodei directe în construcția tablourilor de fluxuri de numerar este semnificativ mai facilă în cazul situațiilor financiare previzionate, comparativ cu abordările post-factum (prin posibilitățile de culegere a datelor). Pe acest considerent, este de așteptat ca popularitatea metodei indirecte să fie mult mai ridicată în cazul construcțiilor post-factum.

Se precizează de asemenea că, în cazul a 30 de întreprinderi din eantion, modelele de tablouri de fluxuri de numerar dezvoltate au fost personalizate, în timp ce în cazul a 20 de întreprinderi, modelele utilizate au fost impuse de finanțatori.

În situația construirii post-factum a tabloului (valabil în general și în abordările previzionale), cunoașterea valorii fluxului net de numerar nu reprezintă o finalitate a demersului de construcție. În general, acuratețea informațiilor furnizate de un tablou de fluxuri de numerar construit prin metoda directă crește pe măsură ce crește gradul de detaliere a intrărilor și ieșirilor de numerar aferente perioadei descrise.

Conținutul noțiunii de "numerar" în abordarea prezentei lucrări

Diferențe în definirea noțiunii de "numerar" induc diferențe în conținutul tabloului de fluxuri de numerar. În sens restrâns, noțiunea de numerar include resursele deținute în casierie sau în conturi bancare. În general însă (tefeș, Pelin și Brîndescu, 2008), noțiunea este utilizată cu un înțeles mai larg, incluzând și cvasi-lichiditățile (resurse care pot fi transformate rapid în numerar, fără pierderi semnificative de valoare). Numerarul definit în sens larg este înregistrat în bilanțul contabil în posturile

"Casa și conturi la bănci" și "Investiții pe termen scurt", soldurile și mișcările numerarului fiind reflectate prin următoarele conturi:

- 5112 Cecuri de încasat;
- 512 Conturi curente la bănci;
- 531 Casa;
- 532 Alte valori;
- 541 Acreditive;
- 542 Avansuri de trezorerie;
- 501 Acțiuni deținute la entitățile afiliate;
- 505 Obligațiuni emise și rambursate;
- 506 Obligațiuni;
- 508 Alte investiții pe termen scurt și creanțe asimilate;
- 5113 Efecte de încasat;
- 5114 Efecte remise spre scontare.

Metodologie de concepție a modelului

Metoda directă de construcție a tabloului de fluxuri de numerar are ca finalitate elaborarea unui tabel cuprinzând toate intrările și ieșirile de numerar aferente unei perioade. Fluxurile de numerar (intrările și ieșirile) sunt grupate în general pe trei activități (Lezeu și Zăpodăanu 2005, Faurescu 2010):

- activitatea de exploatare;
- activitatea de investiții;
- activitatea de finanțare.

În modelul propus, denumirea de "activitate de exploatare" a fost înlocuită cu cea de "activitate operațională", pentru a evita confuzia cu activitatea de exploatare în perspectiva contului de profit și pierdere.

Metoda directă de construcție a tabloului de fluxuri de numerar nu poate fi aplicată pornind de la informațiile oferite de contabilitatea financiară prin intermediul bilanței de verificare, a bilanțului contabil sau a contului de profit și pierdere. Un tablou complet al fluxurilor de numerar aferente unei perioade va trebui să cuprindă toate categoriile de operațiuni care au afectat în perioada

respectiv conturile care reflect soldurile și mișcările numerarului.

Balanța de verificare oferă informații cu privire la soldurile și rulajele totale ale conturilor, fără a conține însă informații privind structura rulajelor.

Informațiile necesare pentru construcția tabloului de fluxuri de numerar prin metoda direct se regăsesc în contabilitatea primară, în documente precum extrasele de conturi bancare și registrele de casă.

În general, lipsa de cunoștințe, accesul dificil la aceste documente și volumul ridicat de muncă duc la evitarea în practică a metodei directe de construcție, în special în abordările post-factum.

Metoda directă rămâne utilizabilă cu sprijinul sistemelor informatice. Aplicațiile informatice de evidență contabilă pot fi construite astfel încât să asigure preluarea în tabloul fluxurilor de numerar a tuturor operațiilor contabile care afectează conturile de lichidități și cvasi-lichidități.

Modelul propus în continuare a fost construit prin metoda directă. În vederea conceperii acestuia a fost elaborată o aplicație informatică în concordanță cu specificațiile reglementărilor contabile în vigoare.

Aplicația informatică dezvoltată în Visual Basic for Applications a inclus:

- modul de simulare a planului de amortizare a immobilizărilor corporale și necorporale.
- modul de simulare a politicilor de management al stocurilor, cu posibilități de optare între metodele FIFO, LIFO și CMP.
- Modul de simulare a cheltuielilor de personal.
- Modul de simulare creditelor bancare și a contractelor de leasing financiar, cu posibilități de permutare între metoda de eşalonare cu anuități constante și metoda de eşalonare cu anuități degresive.

- Modul de înregistrare a operațiilor contabile (inclusiv cele rezultate în urma simurilor). Au fost prevăzute 175 de tipuri de operațiuni, considerate cele mai semnificative. Pornind de la înregistrarea operațiilor, aplicația asigură elaborarea fișelor de cont (grupate pe cele 5 clase bilanțiere, clasa conturilor de cheltuieli și clasa conturilor de venituri), construcția balanței de verificare, a bilanțului contabil, bilanțului financiar, contului de profit și pierdere și a 2 tablouri de fluxuri de numerar (unul proiectat prin metoda directă, altul prin metoda indirectă).

- Informațiile înregistrate în rapoartele financiare sunt preluate într-un modul de analiză financiară, care asigură calcularea ratelor financiare și a indicilor de variație ai acestora pe criterii de analiză: structură financiar-patrimonială, bonitate, echilibru financiar, gestiunea surselor de finanțare, rentabilitate și profitabilitate, riscuri.

Model de tablou al fluxurilor de numerar propus

Modelul prezentat în tabelul nr. 1 a fost conceput pornind de la modul de funcționare a conturilor de lichidități și cvasi-lichidități, în accepțiunea normelor contabile în vigoare. Acuratețea acestuia a fost testată prin simuri în cadrul aplicației informatice elaborate.

Considerații privind utilizarea modelului în analiza firmei

În evaluarea întreprinderii, fluxul de numerar net poate fi folosit drept factor în estimarea valorii de piață a participației acționarilor, în timp ce valoarea actualizată a fluxului de numerar net operațional poate fi utilizat în estimarea valorii de piață a activului.

În analiza eficienței investițiilor, fluxul de numerar net operațional poate fi utilizat drept bază în estimarea valorii actualizate nete, a ratei interne de rentabilitate, a indicelui de profitabilitate sau a perioadei de recuperare a investiției. Încasările și plățile operaționale pot fi utilizate în aprecierea autosustenabilității (prin comparație directă sau prin intermediul raportului "încasări actualizate / plăți actualizate").

Completate cu efectele socio-economice ale exploatarei investițiilor, fluxurile de numerar operaționale pot fi utilizate în analiza performanțelor economice ale investițiilor.

În analiza bonității, poate fi urmărit gradul de acoperire a serviciului datoriei sau gradul de acoperire a plăților operaționale din încasările operaționale. Toate abordările menționate se impun a fi completate cu analize de sensibilitate și analize de risc.

Principalele surse de numerar aferente activității operaționale sunt reprezentate de încasările aferente vânzării de produse finite sau servicii, prestării de servicii și execuției de lucrări, în concordanță cu obiectul de activitate al întreprinderii.

Această afirmație este susținută de faptul că, în cazul majorității întreprinderilor, veniturile din vânzările aferente obiectului de activitate (cifra de afaceri) dețin o pondere de peste 99% în totalul veniturilor.

La nivelul județului Timiș, în perioada 2001 – 2011 au fost depuse la autoritățile fiscale 263.795 situații financiare anuale. La nivelul acestora,

ponderea cifrei de afaceri în totalul veniturilor a fost de 90,2%.

Conform figurii nr. 1, din totalul celor 263.795 de situații financiare cuprinse în analiză, 105.968 au raportat înregistrarea de venituri.

Figura nr. 2 arată că la nivelul totalului de 105.968 de situații financiare în care au fost raportate venituri, în 75% dintre cazuri cifra de afaceri a deținut o pondere de cel puțin 95% în totalul veniturilor.

În același timp, 8,1% dintre întreprinderile care au înregistrat venituri nu au înregistrat venituri de natura cifrei de afaceri.

În 1,6% dintre cazurile în care au fost raportate venituri, valoarea totală a acestora a fost devansată de cifra de afaceri. Aceste situații au fost posibile în condițiile înregistrării de variații negative ale stocurilor (sold debitor al conturilor 711 sau 712).

Încasările aferente vânzării de natura cifrei de afaceri sunt dependente de factori precum volumul de produse finite, semifabricate, produse reziduale sau servicii vândute, volumul de lucrări executate sau servicii prestate, prețurile unitare de vânzare, duratele de creditare comercială. Volumul producției este marcat de capacitatea de producție (tehnică-umană), dar și de capacitatea întreprinderii de a acoperi necesarul de fond de rulment asociat unei anumite mrimi a ciclului de exploatare. Necesarul de fond de rulment se află sub influența duratei de rotație a stocurilor, creanțelor și a datoriilor de exploatare pe termen scurt, a volumului de producție și vânzări și a consumurilor specifice.

O abordare analitică permite evidențierea dependenței încasărilor aferente vânzării de natura cifrei de afaceri de un număr foarte ridicat de factori (care pot fi descompuși într-un număr nelimitat de componente).

Controlul întreprinderii asupra majorității acestor factori este redus sau inexistent. În condițiile în care o analiză detaliată a

tuturor factorilor care marchează direct sau indirect încasările aferente vânzătorilor de natura cifrei de afaceri nu poate reprezenta un obiectiv practic, analiza tablourilor fluxurilor de numerar previzionate trebuie să vizeze identificarea factorilor cu potențial ridicat în generarea de abateri ale valorii încasătorilor de la scenariul de bază.

În această categorie se impun a fi incluși factorii în raport cu care încasările prezintă o sensibilitate ridicată. În continuare, este necesar ca ierarhizarea factorilor în funcție de sensibilitatea încasătorilor să fie însoțită de o analiză a probabilității de variație. Atenția va fi focalizată asupra factorilor la a căror variație încasările prezintă o sensibilitate ridicată și a căror variație este asociată o probabilitate mare de materializare.

Modelul de tablou de fluxuri de numerar propus are în vedere înregistrarea cu TVA a încasătorilor aferente vânzătorilor de natura cifrei de afaceri, a plăților aferente consumurilor intermediare, dar și a plăților și încasătorilor aferente achiziției și vânzătorilor de imobilizări necorporale și corporale (înregistrate în cadrul activității de investiții).

La finalul fiecărei perioade, taxa pe valoarea adăugată colectată este confruntată cu taxa pe valoarea adăugată deductibilă, regularizarea putând crea post-factum impresia irelevanței circuitului TVA-ului din punctul de vedere al fluxurilor de numerar. Din acest motiv (dar și din tendința de a simplifica), multe modele utilizate în practică ignoră fluxurile de numerar de natura taxei pe valoarea adăugată.

Cu toate acestea, plata taxei pe valoarea adăugată aferente consumurilor intermediare sau investițiilor în imobilizări necorporale și corporale sporește presiunea asupra disponibilităților bănești. Înregistrarea la achiziție (la facturarea din partea furnizorului) a taxei pe valoarea adăugată deductibilă duce la sporirea creanțelor și, implicit, se reflectă în baza contabilă de angajamente într-o sporire a nevoilor de finanțare ciclice. Până în

momentul plății facturii, întreprinderea dispune de surse de finanțare ciclice sub forma datoriei față de furnizori, care asigură finanțarea creanței. Impactul taxei pe valoarea adăugată deductibilă asupra necesarului de fond de rulment se manifestă din momentul plății datoriei față de furnizori.

În cazurile în care durata de recuperare a taxei pe valoarea adăugată deductibilă este superioară duratei de creditare obținute din partea furnizorilor, circuitul taxei pe valoarea adăugată duce la o creștere a necesarului de fond de rulment.

Majoritatea cercetătorilor au identificat sporirea necesarului de fond de rulment drept o cauză majoră a apariției insolvenței.

Aplicabilitatea modelului

Fiind bazat pe metoda directă, modelul de tablou de fluxuri de numerar propus poate fi construit numai prin preluarea informațiilor direct din contabilitatea primară. Post-factum, utilizarea acestuia este practic exclusiv în cazul integrării ca modul în programul informatic de evidență contabilă utilizat de întreprindere.

Previzional, în cazul unor proiecții financiare realizate analitic, utilizarea modelului devine mai facilă.

Bibliografie

- [1] Anghelache, C., Marinescu, R.T., Manole, A., Mitruț, C. (2012). Methods and models for the analysis of cash flows. *Revista Română de Statistică*, 60 (2), 436-444.
- [2] Berceanu, D. (2008). The investment decision: Estimating of the cash flows. *International conference of economics, law and management, 3rd edition*, 207-214.
- [3] Brîndescu-Olariu, D., Gligor, D. (2010). Maximizarea averii acționarilor. *Studia Universitatis "Vasile Goldi" Arad - Economic Sciences (1-2/2010)*, 467-475.
- [4] Faurescu, F.S. (2010). Study of the importance of cash flow analysis based on rates in the financial decision making process. *Annals of University of Craiova*, 2 (38).
- [5] Lezeu, D., Zăpodeanu, D. (2005). Fluxurile de trezorerie – utilizări în diagnosticul financiar. *Analele Universității din Oradea, Seria Științe Economice, Ediție pe suport CD-ROM, tom XIV*, 429-433.
- [6] Miculeac, M. (2012). Analysis and accounting of total cash-flow. *Annals of the University of Petroșani*, 12 (1), 205-216.
- [7] Pop, V., Pop, C.M. (2006). Situația fluxurilor de numerar în viziunea IAS 7. *The Journal of the Faculty of Economics – Economic Science Series, TOM XV (2)*, 77-81.
- [8] Teșea, Pelin și Brîndescu (2008). The reflection of enterprise performance through cash flows. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 1 (10), 244-254.
- [9] Tabără, N., Rusu, A., Neag, A. (2010). Situația fluxurilor de trezorerie – mijloc de reflectare a sănătății financiare a întreprinderii. *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, 4, 32-39.

Figuri și tabele:

Tabel nr. 1 Tabloul fluxurilor de numerar

Nr.rd.	Specificare \ perioada	Valori
FLUXURI DE NUMERAR AFERENTE ACTIVITĂȚII OPERATIONALE		
INTRARI DE NUMERAR		
1	Incasare contravaloare produse finite vandute - inclusiv TVA	
2	Incasare contravaloare produse reziduale vandute - inclusiv TVA	
3	Incasare contravaloare lucrari executate si servicii prestate - inclusiv TVA	
4	Incasari curente din chirii - inclusiv TVA	
5	Incasare chirii facturate in avans - inclusiv TVA	
6	Vanzare marfuri (cu amanuntul) - inclusiv TVA	
7	Efecte comerciale incasate de la clienti - inclusiv TVA	
8	Total intrari de numerar din activitatea operationala	
IESIRI DE NUMERAR		
9	Plata contravaloare materii prime - f r TVA	
10	Plata contravaloare materii prime – TVA	
11	Plata contravaloare materiale auxiliare - f r TVA	
12	Plata contravaloare materiale auxiliare – TVA	
13	Plata contravaloare combustibil - f r TVA	
14	Plata contravaloare combustibil – TVA	
15	Plata contravaloare piese de schimb - f r TVA	
16	Plata contravaloare piese de schimb – TVA	
17	Plata contravaloare obiecte de inventar - f r TVA	
18	Plata contravaloare obiecte de inventar – TVA	
19	Plata contravaloare marfuri din casierie - f r TVA	
20	Plata contravaloare marfuri din casierie – TVA	
21	Plata pe baza de efecte comerciale	
22	Avansuri acordate furnizorilor pentru cumparari de bunuri de natura stocurilor	

Nr.rd.	Specificare \ perioada	Valori
IESIRI DE NUMERAR		
65	Plata programe informatice - f r TVA	
66	Plata programe informatice - TVA	
67	Plata contravaloare terenuri - f r TVA	
68	Plata contravaloare terenuri - TVA	
69	Plata contravaloare constructii - f r TVA	
70	Plata contravaloare constructii - TVA	
71	Plata contravaloare autovehicule - f r TVA	
72	Plata contravaloare autovehicule - TVA	
73	Plata contravaloare echipamente tehnologice - f r TVA	
74	Plata contravaloare echipamente tehnologice - TVA	
75	Plata contravaloare mobilier - f r TVA	
76	Plata contravaloare mobilier – TVA	
77	Achizitie titluri de participare la societati din afara grupului	
78	Cheltuieli infiintare / dezvoltare firma	
79	Total iesiri de numerar din activitatea de investitii	
80	Flux de numerar net aferent activitatii de investitii	
INTRARI DE NUMERAR		
81	Varsare capital social in numerar - cont bancar	
82	Varsare capital social in numerar - casierie	
83	Creditare din partea asociatilor	
84	Contractare credit bancar pe termen lung	
85	Obtinere de credite bancare pe termen scurt, pentru nevoi temporare, in conturi distincte	
86	Obtinerea de subventii pentru investitii	
87	Incasarea dobanzilor aferente disponibilitatilor din conturile curente	
88	Total intrari de numerar din activitatea de finantare	
IESIRI DE NUMERAR		
89	Rambursare credite bancar pe termen lung	
90	Rambursare de credite bancare pe t. scurt, pentru nevoi temporare, in conturi distincte	
91	Restituire credit asociati	
92	Plata factura leasing – principal	
93	Plata factura leasing – dobanda	
94	Plata factura leasing – TVA	
95	Plata dobanzi aferente creditelor acordate de b nci în conturile curente	
96	Plata dobanda aferenta creditelor bancare pe termen scurt (in conturi distincte)	
97	Total iesiri de numerar din activitatea de finantare	
98	Flux de numerar net aferent activitatii de finantare	
99	TOTAL INTRARI DE NUMERAR	
100	TOTAL IESIRI DE NUMERAR	
101	FLUX DE NUMERAR NET	

Nr.rd.	Specificare \ perioada	Valori
102	DISPONIBIL IN CASIERIE SI IN CONTURILE BANCARE CURENTE	

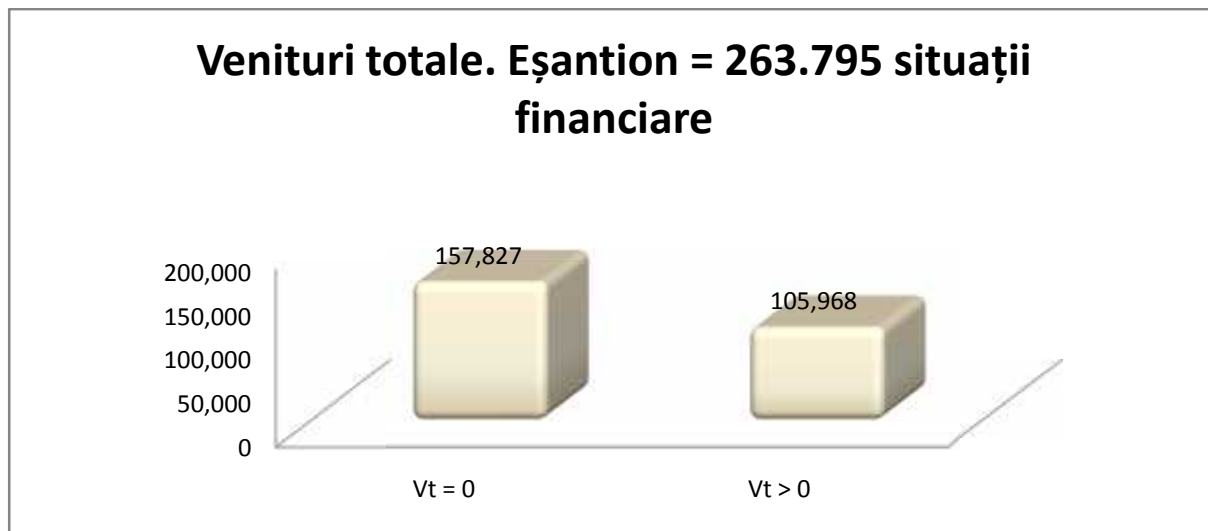


Figura nr. 1 Venituri totale înregistrate de firmele din județul Timi

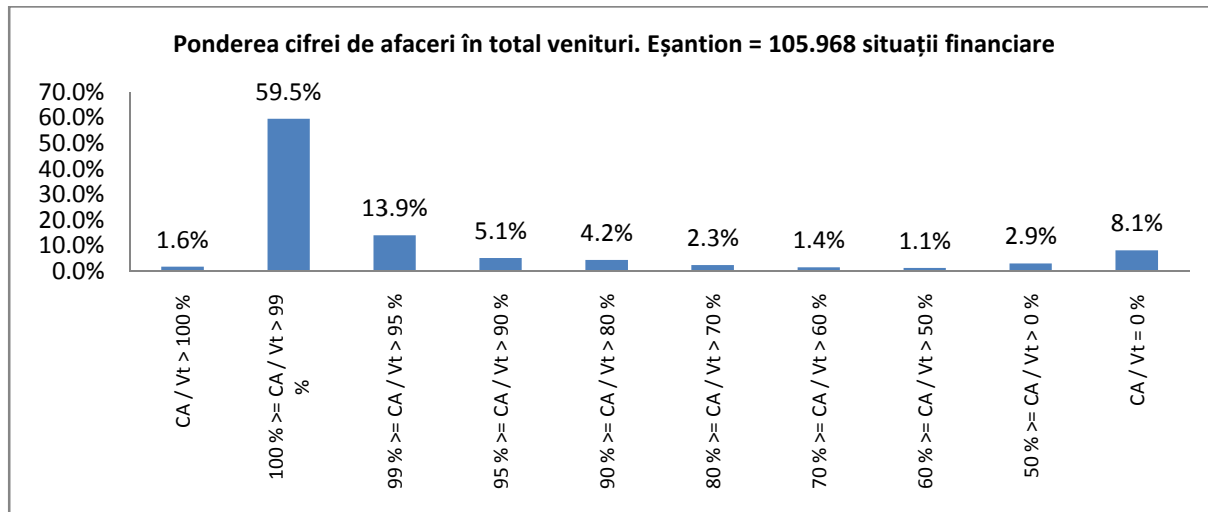


Figura nr. 2 Ponderea cifrei de afaceri în total venituri